Euroclassica Academia Ragusina

Dubrovnik, 28. ožujka – 2. travnja 2026.

U ranim danima proljeća u Studentskom centru Akademis u Dubrovniku održao se međunarodni znanstveno-pedagoški simpozij *Euroclassica Academia Ragusina* pod vodstvom direktorice dr. sc. Jadranke Bagarić. U organizaciji Hrvatskoga društva klasičnih filologa ovogodišnje izdanje bilo je posvećeno četiristotoj obljetnici smrti istaknutoga matematičara Dubrovačke Republike Marina Getaldića. Simpozij je bio tematski usmjeren na odnos između antičke prirodoslovne tradicije u djelima Plinija Starijega i Opijana te suvremenih pitanja o očuvanju okoliša. U tom su se okviru isprepleli povijest znanosti, filologija, ekologija i didaktika. Slojevitosti programa pridonio je i međunarodni karakter simpozija, čiji su predavači i polaznici doputovali, osim iz Hrvatske, iz Bosne i Hercegovine, Italije i Rumunjske, stoga je radni jezik izlagačko-pedagoškoga programa bio engleski. U šest dana simpozija učenici klasičnih gimnazija i studenti klasične filologije odslušali su sedam izlaganja, pohađali devet pedagoških radionica, nazočili predstavljanju knjige te bili na izletima u Dubrovniku i okolici.

Uvodna izlaganja jasno su postavila intelektualni okvir simpozija. Nakon pozdravnih govora prof. dr. sc. Šime Deme i dr. sc. Jadranke Bagarić prvu sekciju otvorio je dr. sc. Ivica Martinović iz Instituta za filozofiju predavanjem „Aristotle to Pliny and Plutarch: Marin Getaldić's attitudes towards Antiquity in the dedications, prefaces and introductions of his works (1603–1630)". Analizirajući posvete i predgovore Getaldićevih djela, Martinović je uvjerljivo pokazao kako dubrovački znanstvenik vodi kontinuirani dijalog s antičkom tradicijom: od Aristotela i Plutarha do Plinija. Posebno je istaknuto kako su upravo antički tekstovi bili poticaj za konkretna znanstvena istraživanja, poput konstrukcije paraboličnih zrcala ili razrade hidrostatike. Getaldić se tako pojavljuje kao figura na prijelazu između humanizma i rane moderne znanosti, čiji je rad duboko ukorijenjen u klasičnoj baštini. Nakon kraće stanke za osvježenje Inge Belamarić, donedavna profesorica latinskoga jezika u splitskoj klasičnoj gimnaziji, održala je predavanje „(Human) society and nature in Pliny the Elder's *Naturalis Historia*: An early ecological vision". Belamarić je istaknula Plinijev pogled na suodnos čovjeka i prirode, odnosno njegovo upozorenje na destruktivne posljedice ljudske pohlepe i neodgovornoga iskorištavanja prirodnih resursa koje se interpretira kao rani oblik ekološke svijesti. Posljednje predavanje u prvoj sekciji, pod nazivom „The octopus in Oppian's poem *On Fishing* (Halieutiká)", održao je Ninoslav Zubović, viši lektor na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na analizama nekolicine primjera domišljate Opijanove hobotnice Zubović je

predstavio Opijanovu zoološku učenost te je istodobno prikazao surovost morskoga svijeta, ali i postojanost univerzalnih sila ljubavi i borbe u dubinama mora.

Sljedećega jutra Luigi Miraglia, osnivač i dekan instituta *Accademia Vivarium Novum*, otvorio je treću izlagačku sekciju izlaganjem „Versipellis et se ipse transformans sermo: pauca Latinitatis exempla in philosophia naturali et praesertim in *optice* inter saeculum XIV et XIX usurpata", i to u potpunosti na latinskome jeziku! Miraglia je ponudio široku povijesnu perspektivu razvoja latinskoga jezika u znanstvenome kontekstu. Analizirajući terminologiju optike kroz stoljeća, pokazao je kako latinski nije bio samo normativni ideal, nego i fleksibilan jezik koji se prilagođavao novim znanstvenim spoznajama. Time je otvorio pitanje odnosa između jezične norme i stvarne prakse, naglašavajući kontinuitet latiniteta kao ključnu sastavnicu europske intelektualne tradicije. Uslijedilo je izlaganje prof. dr. sc. Nevena Jovanovića s Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu „Pliny the Elder as a science writer". Prof. Jovanović postavio je pitanje po čemu se znanstveno pisanje antičkih pisaca razlikuje od znanstvenoga pisanja danas. Na primjeru triju suvremenih znanstvenih članaka usporedio je današnji znanstveni diskurs s Plinijevim „neuravnoteženim" i „suhoparnim" stilom, čestom metom filologa. Umjesto slabosti ta se raznolikost pokazala kao znak kompleksnoga znanstvenog pristupa koji pretpostavlja aktivnoga čitatelja. Treće je izlaganje održao dr. sc. Mirko Sardelić, viši znanstveni suradnik na Odjelu za povijesna istraživanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, pod nazivom „Emotional and intellectual characteristics of animals in Pliny's *Naturalis Historia*". Analizom odabranih ulomaka iz nekoliko knjiga *Naturalis historia* Sardelić je prikazao Plinijeva izvješća o emocionalnim i intelektualnim sposobnostima slonova, pasa, dupina, ptica i zmija. Izlaganje je proširio usporedbom Plinijevih izvješća s Aristotelovim te stoičkim tretmanom životinjskoga ponašanja, ali i sa suvremenim istraživanjima o sposobnostima životinja za emocionalno i intelektualno djelovanje. Nakon stanke za osvježenje dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić, umirovljena profesorica na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, održala je predavanje „Plinije Stariji i prirodna dobra hrvatskog povijesnog prostora", kojim je zaključila izlagački dio simpozija. Kuntić-Makvić sintetizirala je opis prirodnih dobara hrvatskoga povijesnog prostora u Plinijevu djelu, pokazujući kako su podaci o geografiji, flori i fauni raspršeni po cijeloj *Enciklopediji* te zahtijevaju sustavno prikupljanje i interpretaciju. Njezino je izlaganje dodatno naglasilo raznolikost Plinijeva pristupa.

Osim akademskoga programa sudionici simpozija u večernjim su satima prisustvovali i svečanom predstavljanju knjige Inge Belamarić *O letećim bićima*, prijevoda desete knjige Plinijeva djela *Naturalis historia* na hrvatski jezik. Uz prevoditeljicu predstavljanje knjige u dubrovačkoj Znanstvenoj knjižnici vodile su Paula Raguž, dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić i dr. sc. Slavica Stojan.

Na simpoziju je održano sveukupno devet pedagoških radionica namijenjenih učenicima klasičnih gimnazija i studentima klasične filologije. Kao i na izlaganjima, radni jezik radionica većinski je bio engleski, što je omogućilo međunarodnim studentima aktivnost na svim pedagoškim aspektima simpozija.

U poslijepodnevnim satima, nakon druge izlagačke sekcije, održana je radionica dr. sc. Jelene Jurčić „Getaldić u Europi: matematička turneja". Na njoj su učenici klasičnih gimnazija, kroz tekstološku analizu izvornoga Getaldićeva teksta i njegove posvete prijatelju Marinu Gučetiću, istražili kako su putovanja i susreti s uglednim matematičarima utjecali na Getaldićeve refleksije i rad. Istodobno je dr. sc. Mirko Sardelić održao radionicu za studente klasične filologije pod nazivom „The development of the vocabulary of emotions from Antiquity to the present day – in Latin, Croatian, and the languages of the workshop participants", u kojoj su sudionici uspoređivali jezik emocija u latinskome, hrvatskome i ostalim europskim jezicima. Ovakav je pristup omogućio dublje razumijevanje semantičkih promjena, ali i otvorio prostor za interdisciplinarni dijalog s lingvistikom i poviješću emocija. Radionica je bila namijenjena i studentima klasične filologije i učenicima klasične gimnazije. U drugome bloku pedagoških radionica učenici klasičnih gimnazija prisustvovali su radionici pod nazivom „Antički Google Maps" doktoranda Ivana Vugrinovića. Dok su učenici iz suvremene perspektive reinterpretirali geografske opise istočne jadranske obale u djelu *Naturalis historia*, studenti klasične filologije analizirali su najistaknutije karakteristike Plinijeva jezika na radionici „Form follows function: Characteristics of Pliny the Elder's style" voditeljice Vjekoslave Margetić, studentice klasične filologije Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Margetić je usmjerila radionicu na stil Plinija Starijega analizirajući kako se forma prilagođava funkciji u njegovu tekstu. Time je studentima približila složenost antičkoga znanstvenog izraza i potaknula ih na kritičko čitanje.

Drugi dan izlaganja, nakon četvrte sekcije, održan je treći blok pedagoških radionica. Vjekoslava Margetić ponovno je održala radionicu o obilježjima stila Plinija Starijega, ovaj put namijenjenu srednjoškolcima, a studenti su se okušali u didaktici na radionici „Eureka! – Archimedes and the secret of the Golden Crown" voditelja Ivana Vugrinovića. Na primjeru novolatinskoga znanstvenog teksta Marina Getaldića studenti su organizirali nastavu latinskoga jezika u interdisciplinarnomu pristupu poučavanju klasičnih jezika. Ivana Marijanović, profesorica u splitskoj Klasičnoj gimnaziji, održala je posljednju pedagošku radionicu naslovljenu „Oppian, *Halieutica*, I. 409–437" namijenjenu i učenicima klasičnih gimnazija i studentima klasične filologije. Na morfološko-sintaktičkoj analizi, prijevodu i skandiranju ulomka iz Opijanova didaktičkoga epa polaznici su se iz prve ruke upoznali s autorovim opisom Zeusova uređenja svemira i povezanosti svijeta mora, zraka i kopna. Valja istaknuti da je usmjerenje simpozija

na svijest o očuvanju okoliša doprinijelo obilježavanju Dana planeta Zemlje 22. travnja te potaknulo na razmišljanje o suživotu čovjeka i prirode.

Posljednja su dva dana simpozija bila posvećena posjećivanju turističko-kulturnih znamenitosti. Tako su sudionici simpozija obišli Državni arhiv u Dubrovniku u palači Sponza, dubrovačku Znanstvenu knjižnicu i Franjevački samostan Male braće. Također su razgledali Grad sa stručnim vodičem. Time je Dubrovnik postao svojevrsna proširena učionica u kojoj su sudionici simpozija mogli izravno iskusiti povijesni i kulturni kontekst o kojemu su raspravljali.

Program je zaključen organiziranim izletom sjeverno od Dubrovnika, odnosno u gradić Ston, za koji mještani tvrde da posjeduje druge najdulje zidine na svijetu, odmah nakon Kineskoga zida. Ondje su sudionici posjetili najstariju solanu u Europi, u kojoj su se upoznali s tradicionalnom proizvodnjom soli, a poznatu stonsku sol mogli su i kupiti. Posljednje odredište bio je Arheološki muzej Narona utemeljen na ostatcima rimskoga hrama Augusteuma s njegovih sedamnaest sačuvanih mramornih skulptura.

Simpozij *Euroclassica Academia Ragusina* doista jest ostvario svoj cilj očuvanja učenja klasičnih jezika u vremenu neprestanih promjena, ističući veličinu antičkih pisaca i svevremenost njihovih djela te utjecaj na kasnije autore i današnju znanost.

Eva Horvat, Barbara Rismondo